

شیوه‌نامه تهیه انواع محتوا برای قرار گرفتن در پورتال دانشگاه تربیت

مدرس

این شیوه‌نامه در راستای ارتقای کیفیت محتوا جهت روزآمدسازی و توسعه پورتال، و همسو با تحقق اهداف سند طرح تحول دانشگاه مبنی بر قرار گرفتن دانشگاه تربیت مدرس در تراز دانشگاه‌های برتر تهیه شده است. یکی از ملزومات ارتقای جایگاه دانشگاه در فضای مجازی، وجود سایت جامع و کامل حاوی محتوای علمی به روز و ارزشمند است. اما صرفاً قرار دادن محتوای علمی و به‌روز برای کسب جایگاه در رتبه‌بندی‌های جهانی کافی نیست و باید محتوا به شکلی شایسته عرضه شود و ساختار آن طوری باشد که موتورهای جستجوی هوشمند (نظیر گوگل) آن را به خوبی تشخیص دهند و به صورت بهینه به مخاطبین خود ارائه کنند. به منظور نیل به این هدف، جدای از تمهیدات فنی تعبیه شده در نرم‌افزار مدیریت محتوای پورتال، لازم است در تهیه و عرضه محتوا از مجموعه‌ای قوانین و شیوه‌ها پیروی شود. در این صورت، صفحات پورتال دانشگاه در نتایج جستجو به جایگاه بهتری دست می‌یابد و به بهترین وجه در اختیار کاربران و دانش پژوهان قرار می‌گیرد.

هدف از این شیوه‌نامه بررسی انواع محتوا و نحوه قرارگیری آنها در سایت دانشگاه تربیت مدرس می‌باشد. تمامی معیارهایی که در ادامه ذکر خواهد شد برگرفته از راهنماهای موتور جستجوی شرکت گوگل است که در برخی مواقع به فراخور نیاز دانشگاه تغییراتی در نحوه اجرای آن انجام شده است. در خصوص محتوای خبری و اطلاع‌رسانی نیز لازم است شیوه نامه خبری دانشگاه رعایت شود که در پنل کاربری قابل دسترسی است.

ماده ۱: انواع محتوا

۱-۱- محتوای متنی

همانطور که از نام این نوع محتوا مشخص است، صرفاً متنی و فاقد هرگونه تصویر یا فایل ویدئویی است. مهمترین امر در این نوع محتوا ارزش آن است. وقتی صفحه‌ای صرفاً حاوی محتوای متنی

باشد، باید موجز باشد تا کاربر به راحتی و با صرف وقت کم به مطلب مورد نظر خود دست یابد. مهم‌ترین اصول درج و بهینه‌سازی محتوای متنی برای موتورهای جستجو به عبارتند از:

- متون باید پاراگراف بندی شوند و پشت سر هم و بدون فاصله قرار نگیرند تا ضمن دسته‌بندی بهتر، فرصتی هم برای استراحت چشم کاربر وجود داشته باشد.
- از پاراگراف‌های بیشتر و حجم مطلب کمتری در هر پاراگراف استفاده شود.
- متن‌های طولانی باید با عناوین مناسب بخش‌بندی شود. اگر محتوا شامل چند موضوع است، با استفاده از تگ‌های h4-h6 موضوعات به صورت سلسله مراتبی طبقه‌بندی شوند.
- متن کپی‌برداری شده از سایت‌های دیگر نباشد. اگر نیاز به تکرار محتوای سایر سایت‌ها هست، حتماً مجدداً ویرایش، تغییراتی در آن اعمال، و لینک‌های بی‌مورد حذف شوند.
- جملات و کلمات مهم برجسته (bold یا italic) شوند یا به رنگ متفاوتی درآیند.
- سعی شود در محتوا لینک‌های مناسب به دیگر بخش‌های سایت و یا سایت‌های معتبر دیگر گنجانده شود.
- چنانچه لازم است متنی طولانی و با جزئیات زیاد در اختیار کاربر قرار گیرد، موضوع و مشخصات بارز و اصلی محتوا به صورت چند پاراگراف به عنوان خلاصه ذکر شود و باقی مطالب به صورت لینک به نسخه PDF (قابل جستجو و نه اسکن شده یا عکس) آن در ادامه متن در اختیار کاربر قرار گیرد. به عنوان مثال، در صفحه «گزارش عملکرد دانشگاه¹» توضیحات لازم به صورت HTML آمده است و با توجه به لزوم ارائه گزارش کامل، فایل گزارش در ادامه متن در دسترس عموم قرار داده شده است. فایل کتاب، بروشور و... نیز به همین طریق قابل ارائه است.

تبصره ۱: در صورتیکه متن با توجه به رسالت دانشگاه، متن ارزشمندی باشد (مثلاً متن یک مقاله)، بهتر است برای فهرست شدن بهتر آن در موتورهای جستجو و افزایش ارجاعات، متن کامل (به شکل HTML) در صفحه پورتال قرار گیرد.

¹ <https://www.modares.ac.ir/?siteid=16&pageid=28210>

۱-۲- محتوای تصویری

این نوع محتوا صرفاً تصویر و با حداقل متن همراه آن تصویر است؛ مانند: گالری تصاویر و یا اسلایدر. مهم‌ترین نکات درج و بهینه سازی محتوای تصویری برای موتورهای جستجو به شرح زیر است:

- تصاویر در قالب‌های رایج و مرسوم زیر استفاده شود و از سایر قالب‌ها (نظیر BMP, GIF یا PSD) پرهیز شود:

○ JPEG (نقش بیتی): برای تصاویر طبیعی و عکس‌ها که در آن‌ها خطوط ظریف و مرزبندی دقیق بین اجزای تصویر وجود ندارد و فشرده‌سازی بالا دارد.

○ PNG (نقش بیتی): برای نوشته اسکن شده، لوگو و طراحی که ظرافت اصلی باید به صورت پیکسل به پیکسل حفظ شود. فشرده‌سازی کمتر است ولی کیفیت کاهش نمی‌یابد. جایگزین مناسب برای قالب GIF است البته امکان چند فریمی (پویانمایی) ندارد.

○ SVG (برداری): برای لوگو و طراحی و ترسیم دیجیتالی که با تغییر اندازه دچار افت کیفیت نمی‌شود. حجم فایل وابسته به پیچیدگی طراحی است. ممکن است مرورگرهای قدیمی نتوانند آن را به خوبی نمایش دهند.

- حجم تصاویر در کمترین مقداری باشد که کیفیت تصویر دچار مشکل نشود.

- اگر نیاز است عکس حجیم با کیفیت اصلی خود قرار گیرد، یک نسخه کوچک و کم حجم (thumbnail) در صفحه قرار داده شود و به تصویر اصلی لینک داده شود.

- حتماً یک توضیح متنی کوتاه برای مواقعی که مرورگر نمی‌تواند تصویر را نمایش دهد یا کاربر نابینا/کم‌بینا است در پارامتر alt تصویر قرار داده شود و کلید واژه (های) مرتبط به عکس در آن گنجانده شود.

- از پارامترهای height و width زمانی استفاده شود که نیاز به تنظیم دقیق ابعاد تصویر است. در صورتی که اندازه واقعی تصویر درون فایل در مقایسه با ابعاد ذکر شده بسیار کوچکتر یا بزرگتر است:

- اگر بسیار کوچکتر است (لزوم بزرگ‌نمایی): بهتر است تصویر واقعی درون فایل با ابعاد بزرگتر تهیه شود تا به خاطر بزرگ‌نمایی بیش از حد، افت کیفیت نداشته باشیم.
- اگر بسیار بزرگ است (لزوم کوچک‌نمایی): بهتر است تصویر واقعی درون فایل توسط یک نرم‌افزار ویرایش تصویر کوچک‌نمایی و مجدداً ذخیره شود تا اندازه آن کاهش یابد و دریافت آن بیش از حد زمان بر نشود.

۱-۳- سایر انواع فایل

اغلب در سایت‌ها به فراخور نیاز از انواع فایل‌ها با فرمت‌های مختلف (DOC، DOCX، XLS، XLSX، PDF و...) استفاده می‌شود. مهم‌ترین اصول درج و بهینه‌سازی محتوای این نوع فایل‌ها برای موتورهای جستجو عبارتند از:

- قراردادن فایل برنامه‌ها (قابل اجرا مثل EXE یا APK) در سایت‌ها توصیه نمی‌شود.
- حجم فایل‌ها باید به گونه‌ای در نظر گرفته شود که کاربر با مشکل دریافت آن‌ها مواجه نشود، در صورتی که حجم فایل بسیار زیاد است، فایل را با نرم‌افزارهایی (مثل 7zip، WinRAR، یا WinZip) به چند بخش تقسیم (split) و در اختیار کاربر قرار گیرد.
- توصیه می‌شود در صورت امکان نسخه PDF نیز در کنار نسخه اصلی فایل قرار گیرد (از منظر قابلیت نمایش در مرورگر و همچنین حفظ شاکله‌ی نمایشی محتوا).
- توضیح کافی در خصوص محتوای فایل داده شود تا برای کاربر کاملاً مشخص باشد که چه چیزی را دریافت خواهد کرد و بتواند با اطمینان کامل اقدام به دریافت فایل نماید.
- حقوق مالکیت (copyright) فایل‌ها رعایت شود. به طور خاص نسخه الکترونیکی کتاب‌های داخلی و خارجی بدون اجازه ناشر بر روی پورتال قرار نگیرد.^۲

^۲البته می‌توان از راهکارهایی نظیر گذاشتن رمز عبور روی نسخه فشرده شده این فایل‌ها استفاده کرد که با گذاشتن روی پورتال، فقط در دسترس مخاطبین مورد نظر باشند و برای عموم قابل استفاده نباشند.

۱-۴- جدول‌ها

جدول یکی از انواع روش‌های نمایش داده به صورت ساختارمند است. در ادامه نکات مهم مربوط به جدول‌ها برای درج و بهینه سازی توسط موتورهای جستجو آمده است:

- در صورتی که ستون‌های جدول زیاد است، باید طراحی متن و صفحه طوری باشد که با اندازه صفحه نمایش وفق پیدا کند و در دستگاه‌های مختلف قابل خواندن باشد.
- از لینک‌ها در جداول استفاده شود. به عبارت دیگر، متون و محتوای جدول حاوی لینک به مطالب بیشتر (به شکل فایل یا لینک به صفحات و سایت‌های دیگر) مرتبط باشد.
- اگر سطرهای جدول زیاد است حتما از صفحه‌بندی استفاده شود.
- برای خوانایی و تفکیک بهتر، سطرهای زوج و فرد با تغییر کمی در پیش زمینه یا موارد دیگر از هم متمایز شوند.

۱-۵- محتوای ترکیبی

محتوایی که شامل هر دو نوع تصویری و متنی باشند در این دسته قرار می‌گیرند و طبیعتاً محبوبیت بیشتری در موتورهای جستجو دارند. تمامی موارد بهینه‌سازی برای موتورهای جستجو که در دو نوع محتوای قبل ذکر شد در این محتوا می‌بایست لحاظ شود.

ماده ۲: انواع محتوا از منظر به روزرسانی

به طور کلی از منظر به روزرسانی محتوا به دو دسته محتوای پویا و ایستا تقسیم بندی می‌شوند که در ادامه تشریح می‌شوند. جزئیات بیشتر در خصوص این دسته‌بندی در مستند «مسئولیت تهیه محتوای بخش‌ها» آمده است.

۲-۱- محتوای ایستا

محتوای ایستا یکی از انواع محتواست که دوره‌های به روزرسانی آن کم است و اغلب به ندرت به روزرسانی می‌شود. لذا باید این ویژگی را در تنظیم محتوا نیز لحاظ کرد و محتوای چنین صفحاتی طوری تدوین شود که در بازه‌های زمانی طولانی نیاز به اصلاح نداشته باشد و ارزش خود را حفظ

کند. به عنوان مثال، معرفی یک واحد دانشگاهی، ساختار سازمانی و... متناسب با این نوع محتوا هستند. باید توجه داشت که این صفحات فقط در صورتی که تعداد بازدید زیادی داشته باشند می‌توانند در مقایسه با محتوای رقیب در جایگاه بالاتری در نتایج موتورهای جستجو قرار گیرند.

۲-۲- محتوای پویا

محتوای پویا یکی از انواع محتوای محتواست که در بازه‌های زمانی کوتاه تغییر می‌کند و نیازمند به روز رسانی است. این نوع محتوا عموماً با مراجعه به بانک‌های اطلاعاتی تولید می‌شود و می‌تواند شامل انواع جدول، تصویر، متن و... باشد. در موارد زیادی از جداول برای نمایش اطلاعات بانک‌های اطلاعاتی استفاده می‌شود.

ماده ۳: سایر ملاحظات

تهیه محتوا ملاحظات تفصیلی دیگری دارد که در این شیوه‌نامه نمی‌گنجد اما از اهمیت زیادی برخوردار است. این موارد عبارتند از:

- چگونگی نمایش محتوا هنگام چاپ
- دسترس‌پذیری محتوا برای افراد کم بینا یا نابینا
- قابلیت استفاده از محتوا بر روی دستگاه‌ها با صفحه کوچک و/یا لمسی
- ارائه محتوا در قالب‌های قابل تفسیر ماشینی (نظیر RSS)
- فراهم کردن قابلیت اشتراک‌گذاری آسان محتوا در شبکه‌های اجتماعی

ماده ۴: مصوبه

این شیوه‌نامه در ۲ ماده و ۱ تبصره در جلسه مورخ شورای فناوری اطلاعات دانشگاه تصویب و از تاریخ قابل اجرا خواهد بود.